

УДК 657.41:332.

Г. Є. Павлова,

д. е. н., професор, декан факультету обліку і фінансів,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1400-7348>

А. В. Мінковська,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9414-4210>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.10.80

АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА ПІДПРИЄМСТВА В СТРУКТУРІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ

H. Pavlova,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Accounting and Finance,
Dnipro State Agrarian University of Economics, Dnipro, Ukraine

A. Minkovska,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting, Taxation
and Management Financial and Economic Security, Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine

AN ANALYTICAL SYSTEM FOR ENTERPRISES WITHIN THE INNOVATION MANAGEMENT FRAMEWORK

У сучасних умовах господарювання ефективне управління інноваційним розвитком неможливе без належного інформаційно-аналітичного забезпечення, яке формує основу для оцінювання результативності інноваційної діяльності та визначення перспектив розвитку підприємства. У зв'язку з цим особливого значення набуває формування аналітичної системи підприємства як важливого елемента управління інноваційними процесами.

Метою статті є дослідження ролі аналітичної системи підприємства в структурі управління інноваційним розвитком, визначення її функціонального значення в процесі формування та реалізації управлінських рішень, а також обґрунтування необхідності вдосконалення методичних підходів до аналітичного забезпечення інноваційної діяльності.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що аналіз інноваційного розвитку підприємства значною мірою інтегрується з інвестиційним аналізом, оскільки реалізація інновацій зазвичай здійснюється у формі інноваційних проєктів, програм та окремих процесів, які потребують залучення фінансових, матеріально-технічних, трудових та інтелектуальних ресурсів. Саме тому оцінювання ефективності інноваційної діяльності часто базується на методах аналізу інвестиційних проєктів, зокрема визначенні економічної доцільності, рівня ризиків, строків окупності та очікуваних результатів від впровадження інновацій.

Обґрунтовано, що найбільш доступною та формалізованою основою аналітичного забезпечення управління інноваційним розвитком є фінансовий аналіз, насамперед аналіз фінансової звітності підприємства. Його перевагою є високий рівень інформаційної забезпеченості, стандартизованість та можливість оцінювання фінансового стану, ліквідності, платоспроможності, прибутковості та ділової активності підприємства. Однак використання виключно фінансових показників не дає змоги повною мірою оцінити результати та перспективи інноваційного розвитку, оскільки інноваційні процеси мають довгостроковий характер і часто супроводжуються значним рівнем невизначеності та ризиків.

У статті доведено необхідність удосконалення аналітичної системи підприємства шляхом поєднання фінансових і нефінансових показників оцінювання інноваційної діяльності.

In today's business environment, effective management of innovative development is impossible without adequate information and analytical support, which forms the basis for evaluating the effectiveness of innovative activities and determining the prospects for a company's development. In this regard, the development of a company's analytical system as a key element of innovation process management takes on particular importance.

The purpose of this article is to examine the role of an enterprise's analytical system within the structure of innovation development management, to determine its functional significance in the process of formulating and implementing management decisions, and to justify the need to improve methodological approaches to the analytical support of innovation activities.

The study found that the analysis of an enterprise's innovative development is largely integrated with investment analysis, since the implementation of innovations typically takes the form of innovative projects, programs, and individual processes that require the allocation of financial, material, labor, and intellectual resources. This is precisely why the assessment of the effectiveness of innovation activities is often based on methods of investment project analysis, specifically the determination of economic feasibility, risk levels, payback periods, and expected results from the implementation of innovations.

It has been argued that financial analysis—primarily the analysis of a company's financial statements—constitutes the most accessible and formalized basis for providing analytical support to the management of innovative development. Its advantages include a high level of information availability, standardization, and the ability to assess a company's financial condition, liquidity, solvency, profitability, and business activity. However, relying solely on financial indicators does not allow for a full assessment of the results and prospects of innovative development, since innovative processes are long-term in nature and are often accompanied by a significant level of uncertainty and risk.

The article demonstrates the need to improve the enterprise's analytical system by combining financial and non-financial indicators for evaluating innovative activity.

Ключові слова: аналітична система, підприємство, структура, управління, інноваційний розвиток.

Key words: analytical system, enterprise, structure, management, innovative development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах динамічних змін зовнішнього середовища, посилення конкуренції та прискорення технологічного розвитку інноваційний розвиток підприємств стає ключовою передумовою їхньої довгострокової стійкості та конкурентоспроможності. Разом з тим ефективне управління інноваційними процесами потребує якісного інформаційно-аналітичного забезпечення, яке дозволяє своєчасно виявляти тенденції, оцінювати ризики та обґрунтовувати управлінські рішення.

Важливу роль у цьому процесі відіграє аналітична система підприємства, що виступає інтегрованим інструментом збору, обробки та інтерпретації економічної інформації. Проте на практиці часто спостерігається недостатній рівень її використання у структурі управління інноваційним розвитком, фрагментарність аналітичних процесів, а також обмежена інтеграція да-

них різних функціональних підсистем підприємства.

Проблема полягає у відсутності комплексного підходу до формування та застосування аналітичної системи як складової управління інноваційною діяльністю, що знижує ефективність прийняття стратегічних рішень та уповільнює інноваційні трансформації підприємств. У зв'язку з цим виникає необхідність поглибленого дослідження ролі аналітичної системи підприємства в структурі управління інноваційним розвитком, а також визначення напрямів її удосконалення в сучасних умовах господарювання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання аналітичного забезпечення інноваційного розвитку підприємств є предметом активних наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених. У сучасній економічній науці сформовано значну теорети-

ко-методичну базу, що охоплює проблеми управління інноваціями, аналітичного забезпечення та стратегічного розвитку підприємств.

Окремий напрям досліджень присвячений інформаційно-аналітичному забезпеченню інноваційної діяльності підприємств. У дослідженні Тюріної Н. М., Назарчук Т. В. та Шкабари Н. В. наголошується, що ефективне управління інноваційними процесами неможливе без якісної інформаційно-аналітичної системи, яка забезпечує обробку та інтерпретацію даних для прийняття управлінських рішень [6]. Це підкреслює зростаючу роль аналітичних систем у структурі сучасного менеджменту.

У дослідженнях Михайленко О. В., Данчук Ю. П., Черняк В. А. розкрито теоретико-методичні засади аналізу інноваційного розвитку підприємств, де аналіз розглядається як ключовий інструмент оцінювання ефективності інноваційної діяльності та визначення напрямів її удосконалення [3]. Автори акцентують на необхідності використання комплексних підходів до оцінювання інноваційних процесів.

Науковці Завербний А. С., Ноджак Л. С., Міщанчук С. А. підкреслюють, що ключовою функцією аналізу є обґрунтування управлінських рішень [7]. У праці Скочиляс С. М. наголошується, що аналітична система забезпечує комплексну кількісну та якісну оцінку змін, які відбуваються в діяльності підприємства та його розвитку [2].

В умовах інноваційних трансформацій аналітична система підприємства дозволяє своєчасно ідентифікувати як позитивні, так і негативні тенденції інноваційного розвитку. На основі результатів аналізу формуються альтернативні варіанти управлінських рішень, спрямовані на активізацію інноваційних процесів, зниження ризиків та підвищення ефективності впровадження інновацій.

Крім того, як зазначають Євдокимова Н. М. та Котенок Д. М. використання аналітичного інструментарію сприяє виявленню внутрішніх резервів підприємства, що є важливою передумовою прискорення інноваційної трансформації та підвищення його конкурентоспроможності [5].

Узагальнюючи результати сучасних досліджень, слід відзначити, що більшість авторів сходяться на думці про ключову роль аналітичного забезпечення в управлінні інноваційним розвитком підприємств. Водночас залишається недостатньо розробле-

ним питання інтеграції аналітичних систем у загальну структуру управління інноваційною діяльністю, що зумовлює необхідність подальших наукових досліджень у цьому напрямі.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Зокрема, не вирішеним залишається питання чіткого виокремлення аналізу інноваційного розвитку як окремого напрямку економічного аналізу в структурі аналітичної системи підприємства. У науковій літературі інноваційні процеси здебільшого розглядаються опосередковано — через інвестиційний аналіз або оцінювання інвестиційних проєктів, що не дозволяє повною мірою враховувати специфіку інноваційної діяльності.

Крім того, недостатньо розробленими залишаються методичні підходи до комплексної оцінки інноваційного розвитку підприємства, які б одночасно враховували його інноваційну активність, інноваційний потенціал та результати впровадження інновацій. Існуючі системи фінансових показників не забезпечують повного відображення цих характеристик, що знижує ефективність аналітичного забезпечення управлінських рішень.

Також потребує подальшого наукового опрацювання проблема інтеграції різних видів економічного аналізу (фінансового, управлінського, інвестиційного, стратегічного) в єдину аналітичну систему, орієнтовану на підтримку інноваційного розвитку підприємства. Відсутність цілісного підходу до структуризації таких взаємозв'язків ускладнює формування ефективної інформаційно-аналітичної бази управління.

Таким чином, не вирішеною залишається проблема формування комплексної аналітичної системи підприємства, яка б забезпечувала системне відображення інноваційного розвитку як окремого об'єкта аналізу та виступала інструментом обґрунтування управлінських рішень у сфері інноваційної діяльності.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження ролі аналітичної системи підприємства в структурі управління інноваційним розвитком та обґрунтування її значення як ключового інструменту інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських рішень.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інноваційна діяльність підприємства спрямована на підвищення ефективності виробничих і сервісних процесів, розроблення нових продуктів або вдосконалення вже наявних, впровадження сучасних технологій, а також трансформацію системи управління та механізмів прийняття управлінських рішень. Реалізація зазначених цілей значною мірою визначається дієвістю управління інноваційним розвитком підприємства, ключовим елементом якого є якість управлінських рішень.

Процеси формування та реалізації управлінських рішень відбуваються в умовах динамічних змін внутрішнього та зовнішнього середовища, які особливо загострюються під час кризових явищ. Прийняття інноваційних рішень може здійснюватися як на інтуїтивно-му рівні, так і на основі системного наукового підходу, що ґрунтується на аналітичному опрацюванні інформації, використанні формально-логічних методів та врахуванні закономірностей розвитку досліджуваних процесів.

У цьому контексті особливого значення набуває аналітична система підприємства як складова механізму управління інноваційним розвитком. Саме якість аналітичного забезпечення визначає обґрунтованість управлінських рішень, оскільки ефективність їх прийняття безпосередньо залежить від повноти, достовірності, актуальності та своєчасності інформації, що використовується в процесі аналізу соціально-економічних явищ і процесів.

У контексті функціонування аналітичної системи підприємства в структурі управління інноваційним розвитком особливого значення набуває інформаційне забезпечення процесів прийняття управлінських рішень. Згідно зі Стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, серед ключових проблем національної інноваційної екосистеми виокремлюється низка недоліків саме в інформаційній сфері, що безпосередньо впливають на ефективність аналітичної підтримки інноваційного розвитку підприємств [8].

Зокрема, відзначається відсутність достатнього обсягу актуальної інформації щодо ринкових перспектив інноваційних ідей, а також недостатній рівень консультативного та експертного супроводу інноваційних проєктів на всіх етапах їх реалізації — від формування ідеї до комерціалізації. Це уск-

ладнює якісне аналітичне обґрунтування управлінських рішень у сфері інноваційного розвитку підприємства.

Крім того, спостерігається недостатній рівень поширення інформації про успішні приклади трансформації ідей в інноваційні продукти, що обмежує можливості використання кращих практик у діяльності підприємств. Також проблемним залишається дефіцит інформації щодо потенційних інформаційних та інституційних партнерів, які могли б забезпечити підтримку інноваційних процесів.

У сукупності зазначені фактори знижують ефективність функціонування аналітичної системи підприємства як ключового елементу управління інноваційним розвитком, оскільки саме повнота та якість інформаційного забезпечення визначають обґрунтованість та результативність управлінських рішень.

Як впливає з узагальненої структури аналітичної системи підприємства, окремий напрям, який би безпосередньо охоплював аналіз інноваційного розвитку, у сучасних наукових дослідженнях ще не виокремлений як самостійна складова економічного аналізу.

Позитивним кроком у напрямі посилення інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування аналітичної системи підприємства в структурі управління інноваційним розвитком є впровадження державного статистичного спостереження за інноваційною діяльністю. Зокрема, Наказ Державної служби статистики України від 06.01.2021 р. "Про затвердження Методологічних положень державного статистичного спостереження щодо інноваційної діяльності підприємств" [9] формує нормативно-методичну основу для збору, систематизації та аналізу інформації про інноваційні процеси на рівні підприємств.

Метою зазначеного статистичного спостереження є забезпечення якісної інформаційної бази для аналітичного оцінювання інноваційної діяльності підприємств, що безпосередньо підсилює можливості аналітичної системи у процесі обґрунтування управлінських рішень щодо інноваційного розвитку.

Застосування цього нормативного документу створює передумови для підвищення якості аналітичного забезпечення управління інноваційним розвитком підприємств, оскільки забезпечує більш системне, об'єктивне та порівнюване інформаційне підґрунтя для аналізу інноваційних процесів.

Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу управління інноваційною діяльністю підприємств складається з двох взаємопов'яза-

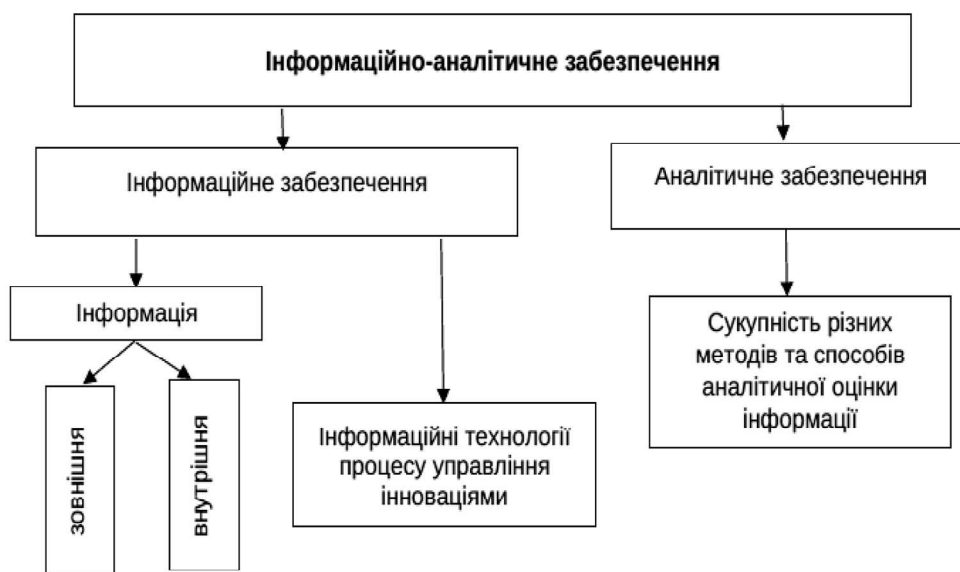

Рис. 1. Система інформаційно-аналітичного забезпечення процесу управління інноваційним розвитком підприємства

Джерело: [3].

них елементів: інформаційного та аналітичного забезпечення (рис. 1).

Водночас у межах управління інноваційним розвитком підприємства його зміст фактично реалізується через інші аналітичні напрями, насамперед інвестиційний аналіз та оцінювання інвестиційних проєктів. Це пояснюється тим, що інноваційна діяльність підприємства, як правило, здійснюється у формі інноваційних проєктів, процесів і програм, які за своєю економічною природою є інвестиційними, оскільки потребують залучення фінансових, матеріальних та інтелектуальних ресурсів.

Таким чином, аналіз інноваційного розвитку фактично інтегрується в систему інвестиційного аналізу, де оцінюються ефективність, ризики та доцільність реалізації інноваційних проєктів. Водночас у контексті формування аналітичної системи підприємства доцільно розглядати інноваційний розвиток як окремий об'єкт аналітичного забезпечення, що потребує подальшого методичного обґрунтування та структуризації.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У сучасній методології економічного аналізу напрям, що безпосередньо охоплює інноваційний розвиток підприємства, як окрема аналітична складова ще недостатньо сформований та системно не виокремлений. Водночас зростаюча роль інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств обумов-

лює необхідність розгляду інноваційного розвитку як самостійного об'єкта аналітичного забезпечення в межах аналітичної системи підприємства.

З методологічної точки зору найбільш доступною базою для первинного аналізу залишається фінансовий аналіз, зокрема аналіз фінансової звітності, який є найбільш формалізованим і інформаційно забезпеченим напрямом економічного аналізу. Однак традиційні системи фінансових показників не дозволяють повною мірою оцінити специфіку інноваційного розвитку підприємства, оскільки не враховують такі ключові складові, як інноваційна активність, рівень впровадження інновацій та інноваційний потенціал.

У зв'язку з цим у структурі аналітичної системи підприємства доцільно виділяти комплекс взаємопов'язаних інструментів, що забезпечують оцінювання інноваційного розвитку, а саме:

- 1) методичний інструментарій та систему показників оцінювання якісних і структурних змін у діяльності підприємства за даними фінансової звітності;
- 2) систему показників і методи аналізу інноваційної діяльності підприємства;
- 3) методики оцінювання та показники інноваційного потенціалу підприємства.

Такий підхід дозволяє розширити межі традиційного економічного аналізу та сформува-ти більш комплексну аналітичну базу для управління інноваційним розвитком підприємства.

Література:

1. Березняк Н. В., Кваша Т. К. Дослідження теоретичних і практичних основ інформаційно-аналітичного забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності. Наукова доповідь. Київ: УкрІНТЕІ, 2017. 72 с.

2. Скочиляс С. М. Аналітичне забезпечення як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 25. Ч. 2. С. 123—127.

3. Михайленко О. В., Данчук Ю. П., Черняк В. А. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності підприємства. Причорноморські економічні студії. 2020. Вип. 53. С. 105—108.

4. Лігоненко Л. О., Селезова М. В. Інформаційне забезпечення аналізу інноваційної діяльності підприємств в Україні: стан, проблеми, шляхи їх розв'язання. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 20. С. 414—417.

5. Євдокимова Н. М., Котенок Д. М. Інституційне підґрунтя інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських рішень. Стратегія підприємства: підприємницький контекст: монографія / заг. ред.: Л. П. Батенко, Т. І. Решетняк. Київ: КНЕУ, 2019. 424 с.

6. Тюріна Н. М., Назарчук Т. В., Шкабара Н. В. Формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління бізнес-проектами підприємства. Innovation and Sustainability. 2022. № 2. С. 68—77.

7. Завербний А. С., Ноджак Л. С., Міщанчук С. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку економіки України за євроінтеграційних умов. Економіка та суспільство. 2021. № 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-5>

8. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-r#Text>.

9. Методологічні положення державного статистичного спостереження щодо інноваційної діяльності підприємств: Наказ Держстату України від 06 січня 2021 року № 2 (зі змінами). Держстат України. URL: http://csrv2.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/02/02.pdf.

References:

1. Berezniak, N. V. and Kvasha, T. K. (2017), *Doslidzhennia teoretychnykh i praktychnykh osnov informatsiino-analitychnoho zabezpechennia naukovo-tekhnichnoi ta innovatsiinoi diial-*

nosti. Naukova dopovid [Research of theoretical and practical bases of information-analytical support of scientific-technical and innovative activity. Scientific report], UkrINTEI, Kyiv, Ukraine.

2. Skochylas, S. M. (2019), "Analytical support as a source of information for management decision making", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu — Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, Vol. 25 (2), pp. 123—127.

3. Mykhailenko, O. V., Danchuk, Yu. P. and Cherniak, V. A. (2020), "Information support of innovative activity of the enterprise", *Prychornomorski ekonomichni studi — Black Sea Economic Studies*, vol. 53, pp. 105—108.

4. Lihonenko, L. O. and Selezova, M. V. (2017), "Information support of analysis of innovative activity of enterprises in Ukraine: state, problems, ways of their solution", *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky — Global and national problems of economy*, vol. 20, pp. 414—417.

5. Yevdokymova, N. M. and Kotenok, D. M. (2019), *Instytutsiine pidgruntia informatsiino-analitychnoho zabezpechennia upravlinskykh rishen. Stratehiia pidpriemstva: pidpriemnytskyi kontekst: monohrafiia [Institutional basis of information and analytical support of management decisions. Enterprise strategy: entrepreneurial context]*, KNEU, Kyiv, Ukraine.

6. Tiurina, N. M., Nazarchuk, T. V. and Shkabara, N.V. (2022), "Formation of information and analytical support for the management of business projects of the enterprise", *Innovation and Sustainability*, vol. 2, pp. 68—77.

7. Zaverbnyi, A. S., Nodzhak, L. S. and Mishchanchuk, S. A. (2021), "Information and analytical support of innovative development of the Ukrainian economy in the European integration conditions", *Ekonomika ta suspilstvo — Economy and society*, vol. 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-5>.

8. Cabinet of Ministers of Ukraine, (2019), Resolution "Strategy for the Development of the Innovation Sector for the Period up to 2030", Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-r#Text> (Accessed 01 May 2026).

9. State Statistics Service of Ukraine, (2021), Order "Methodological Guidelines for the State Statistical Survey on Innovation Activities of Enterprises", Available at: http://csrv2.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/02/02.pdf (Accessed 01 May 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 07.05.26

Прорецензовано / Revised: 14.05.26

Дата публікації / Published: 21.05.26